

Motion till riksdagen

1987/88:Fö722

av Alf Svensson (c)

om översyn av vapenfrilagen

Regler för erhållande av vapenfri tjänst

Vapenfri tjänst är ett alternativ som inom totalförsvarets ram står till buds för den man som på grund av allvarlig personlig övertygelse inte kan tänka sig bruk av vapen. I vapenfrilagens första paragraf stadgas det att: Värnpliktig äger enligt denna lag erhålla tillstånd att fullgöra vapenfri tjänst i stället för värnpliktstjänstgöring, om det kan antagas att bruk av vapen mot annan är så oförenligt med den värnpliktiges allvarliga personliga övertygelse att han icke kommer att fullgöra värnplikten. Ansökan skall vara skriftlig och åtföljas av intyg och andra handlingar som den sökande vill åberopa. Normalt utser vapenfrinämnden en utredare som skall hjälpa den sökande med underlag för ansökan, bl. a. genom samtal som senare redovisas även inför nämnden.

Omfattande brister

Vapenfrilagstiftningens utformning är klart otillfredsställande, framför allt i två avseenden. Dels när det gäller att ge en konsekvent och rättvis prövning av om den sökande uppfyller lagens krav, dels när det gäller behandlingen av dem som inte anser sig kunna ingå i totalförsvaret.

Omflyttningen av ansvaret för utbildningen av vapenfria tjänstepliktiga från arbetsmarknadsdepartementet till försvarsdepartementet innebar en "militarisering" av det tjänstgöringsalternativ som vapenfri tjänsteplikt innebär. Detta kan vara en anledning till att antalet ansökningar om vapenfri tjänst nu minskat. Följden måste bli att antalet totalvägrare ökar.

De allra flesta som söker sig till vapenfri tjänst vill delta i totalförsvarets räddningstjänst för civilbefolkningen. Samtidigt söker nu civilförsvaret tiotusentals frivilliga för uppbyggnaden av ett effektivt hemskydd. Statsmakterna måste nu se de vapenfria tjänstepliktiga som en resurs för att stärka räddningstjänsten, något som både de vapenfria tjänstepliktiga och civilbefolkningen är betjänta av. Det nuvarande prövningsförfarandet, där den verbalt begärade gynnas framför dem som inte har samma vana att uttrycka sig, är både kränkande för den enskilde och totalt onödigt. Det gäller ju att värna om den resurs som de vapenfria tjänstepliktiga utgör.

Den andra allvarliga bristen med nuvarande lagstiftning gäller dem som anser att de inte kan ingå i totalförsvaret. Det handlar om en liten grupp som på grund av djup övertygelse i dag tvingas gå i fängelse.

Avskaffande av prövningsförfarandet

Mot. 1987/88
Fö722

Nuvarande prövningsförfarande bör bytas ut mot ett obligatoriskt informationssamtal om gällande regler och olika tjänstgöringsalternativ. Detta bör kompletteras med en skriftlig ansökan, styrkt av två personer som känner sökanden och kan bekräfta ärligheten i sökandens personliga övertygelse.

Samhällstjänst i stället för fängelsestraff

För dem som totalvagrar borde fängelsestraffet ersättas med samhällstjänst utan krigsplacering. I vårt civiliserade samhälle borde ingen behöva dömas till fängelsestraff enbart för att han vägrar att bära vapen. Detta innebär att en civil domstol skulle kunna döma till samhällstjänst efter prövning.

Handling nu

I våra nordiska grannländer har vapenfrilagstiftningen i stor utsträckning anpassats till de ovan anförda synsätten. I strävandena mot en harmonisering av den nordiska lagstiftningen borde vapenfrilagstiftningen kunna inkluderas.

Under flera år har motionskrav liknande dem som angetts i denna motion behandlats av riksdagen. Varje gång utan resultat. Det är dock helt uppenbart att verkligheten, som den upplevs av den som ansöker om vapenfri tjänst eller som totalvagrar, nu kräver en ändring.

Hemställan

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställs

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag till sådan ändring i vapenfrilagstiftningen att prövningsförfarandet avskaffas,
2. att riksdagen hos regeringen begär förslag till lagstiftning som får till följd att fängelsestraffet för värnpliktsvagrare kan avskaffas och ersättas med samhällstjänst,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ansvaret för vapenfriutbildningen bör överföras till arbetsmarknadsdepartementet.

Stockholm den 26 januari 1988

Alf Svensson (c)